

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Færder nasjonalparkstyre	17/22 a	19.05.22

Færder nasjonalpark - dispensasjon fra verneforskriften - forsvarets flyvninger

Forslag til vedtak

Færder nasjonalparkstyre gir Luftforsvaret tillatelse til omsøkt øvelsesflyging under 300 meter i fire år fra 19. mai 2022 til 19. mai 2026, med hjemmel i verneforskriftens § 3, pkt. 6.4.a
Tillatelsen gis på følgende vilkår:

- Øvingsaktiviteten skal størst mulig grad begrenses til områder nord av Store Færder og Tristein, det vil si sydlig avgrensning ved 59 grader, 5 minutter nord
- Øvelse syd av 59 grader, 5 minutter nord, skal kun utføres når det er strengt nødvendig, og kun når strengt nødvendig, operere vest av skipets seilingsled
- Helikopterne skal følge skipenes faste ruter, og operere i umiddelbar nærhet til disse, det vil si at øvelsesflyging under 300 meter kun skal skje i umiddelbar nærhet til området markert med blå strek på vedlagte kart, med begrensninger nevnt i første og andre strekpunkt
- Øvelsesflyging skal maksimalt foregå en time inntil 6 flygninger i måneden
- Det øves med 3 helikoptre pr oppdrag, i særskilte tilfeller kan dette økes til fire
- Øvelsesflyging skjer ikke på høytidsdager, helgedager eller i sommerferien fra 20. juni til 20. juli av hensyn til friluftslivet
- Rapport fra øvelsesflygingen som blir utført – antall turer og tidspunkt – skal sendes Færder nasjonalparkstyre, sfvtpost@statsforvalteren.no innen 31.12 hvert år tillatelsen gjelder (2022-2022). Det skal gjennomføres oppfølgingsmøte i perioden,
- Denne tillatelsen tas med når oppdraget gjennomføres, og legges frem ved evt forespørsel fra SNO

Klageadgang:

Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet. Klagefristen vil være tre uker etter at vedtaket er mottatt. Eventuell klage sendes gjennom nasjonalparkstyret.

Bakgrunn

Fra søknaden (utdrag):

Luftforsvaret har på oppdrag etablert militær helikopterberedskap på Luftforsvarets base Rygge, til støtte for politiet etter Instruks om Forsvarets bistand til politiet. Helikopterberedskaper skal være forberedt på å gjennomføre krisehåndteringsoppdrag, herunder maritime kontraterroroperasjoner, hvor styrker fra politiet settes inn på kaprede skip for å bekjempe terrorister. Helikopterberedskaper utløser et behov for øving som kommer i konflikt med verneforskriften for Færder nasjonalpark. Forskriftens § 3 punkt 6.4 bokstav a åpner for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til øvelsesflyging til formål som nevnt i § 3 punkt 6.3 bokstav a.

Luftforsvaret søker å komme frem til en løsning hvor Luftforsvarets og politiets øvingsbehov kan tilfredsstilles, samtidig som nasjonalparkens verneverdier ivaretas på en god måte, jf. naturmangfoldloven § 12.

2 Drøfting

For å opprettholde den beredskap og kompetanse som oppdraget krever, er det nødvendig å øve helikopterbesetningen og politiets mannskaper. Øving foregår blant annet i samarbeid med sivil skipstrafikk i ytre Oslofjord. Begrensede muligheter for øvingslokasjoner og øvingsobjekter gjør det av og til nødvendig å øve innenfor Færder nasjonalparks grenser. Øving i realistisk farvann og under alle lys- og værforhold er nødvendig for at styrkene skal være sikre og effektive i kritiske situasjoner.

2.1 Omfang

Det vil normalt øves med tre helikoptre per oppdrag. I særskilte tilfeller kan dette økes til fire. Dette kan eksempelvis være ved opplæring av nye mannskaper. Oppdragene går normalt på ettermiddag/kveld. Helikoptrene vil fly i relativt tett formasjon. Støy forventes derfor ikke spredt ut over et større område.

I perioden f.o.m. 2. april t.o.m. 30. september er det restriksjoner for flyging under 300 meter i Færder nasjonalpark. I denne perioden har Luftforsvaret og politiet behov for inntil 6 flygninger i måneden hvor deler av flyruten er innenfor nasjonalparkens grenser og hvor helikoptrene flyr under 300 meter. For hver øvelse vil helikoptrene befinne seg innenfor nasjonalparkens ytre grense i maksimalt en time.

Helikoptrene vil følge skipenes faste ruter, og operere i umiddelbar nærhet til disse. Luftforsvaret er fleksible på rutevalg og vil i verneperioden til enhver tid unngå områder i sone b- og andre geografisk avgrensede områder som nasjonalparkforvalteren vurderer som særlig verneverdige i tråd med verneforskriften.

3 Konklusjon

God kommunikasjon med miljømyndigheter er en forutsetning for at Forsvaret skal nå sin målsetting med hensyn til stridsevne, uten å påføre vernede områder skade. Vi ser frem til dialog om hvordan vår aktivitet kan tilpasses for å ivareta verneverdiene i nasjonalparken på best mulig måte. Med begrensninger og omfang som nevnt over, søker Luftforsvaret om dispensasjon i henhold til forskriftens § 3 punkt 6.4 bokstav a, til øvelsesflyging for å opprettholde den beredskap og kompetanse som politiske myndigheter krever. Det bes om dispensasjon for 4 år fra det tidspunkt hvor vedtak fattes.

Det vises til vedlegg 1 for fullstendig søknad.

Grunnlaget for avgjørelsen

Formålet med Færder nasjonalpark (§ 1) er å bevare et større naturområde med representative økosystemer ved kysten i ytre Oslofjord med særlig vekt på landskap, naturtyper, arter og geologiske forekomster på land og i sjø og som er uten tyngre naturinngrep.

Videre (utdrag):

Allmenheten skal gis anledning til uforstyrret opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv, med liten grad av teknisk tilrettelegging.

I sone B er formålet å ta vare på livsmiljøer for plante- og dyrelivet, spesielt med hensyn til sjøfuglene og deres hekkeplasser. På Lille Rauer er det i tillegg særlig viktig å bevare den truede arten gul hornvalmue og dens livsmiljø.

Etter verneforskriftens § 3 pkt 6.1 er det forbud mot motorferdsel:

Motorferdsel til lands, på is og i lufta under 300 meter fra bakken er forbudt.

Søknaden behandles etter verneforskriftens § 3, pkt. 6.4: Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til: a)

Øvelseskjøring og øvelsesflyvning til formål som er nevnt i pkt. 6.3. a:

6.3 Forbudet i pkt. 6.1 og 6.2 er ikke til hinder for:

a) Motorferdsel ved gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i ambulanse-, politi-brannvern, akutt forurensning-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten.

I henhold til naturmangfoldlovens § 7 skal de miljørettslige prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Prinsippene gjelder kunnskapsgrunnlaget §8, føre-var-prinsippet §9, økosystemtilnærming og samlet belastning §10, hvem som skal bære kostnadene ved miljøforringelse §11 og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder §12.

Vurdering

Luftforsvaret har på oppdrag etablert militær helikopterberedskap på Luftforsvarets base Rygge, til støtte for politiet etter *Instruks om Forsvarets bistand til politiet*.

Helikopterberedskapen skal være forberedt på å gjennomføre krisehåndteringsoppdrag, herunder maritime kontraterroroperasjoner, hvor styrker fra politiet settes inn på kaprede skip for å bekjempe terrorister.

Helikopterberedskapen utløser et behov for øving som kommer i konflikt med verneforskriften for Færder nasjonalpark.

Motorferdsel er i utgangspunktet forbudt i verneområdet, da dette kan ha negative effekter for verneverdiene gjennom forstyrrelse av fuglelivet, slitasje, støy og for fred og ro som grunnlag for utøvelse av friluftsliv.

Verneforskriften setter forbud mot motorferdsel (§ 3, pkt. 6.1):

Motorferdsel til lands, på is og i lufta under 300 meter fra bakken er forbudt.

I Kongelig resolusjon til opprettelsen av Færder nasjonalpark har Forsvarets behov for øvelse blitt vurdert. Verneforskriften til Færder nasjonalpark tillater lavtflyvning for forsvaret i perioden oktober t.o.m. 1. april: § 3, pkt. 6.3, *forbudet i 6.1 og 6.2 er ikke til hinder for:*

6.3 b) Forsvarets nødvendige lavtflyging i perioden 1. oktober t.o.m. 1. april.

Luftforsvaret søker om tillatelse til lavtflyvning i perioden med ferdselsrestriksjoner, det vil si den sårbare perioden for hekkende sjøfugl, samt for perioden med stort antall besøkende som nyter friluftslivet.

Forsvaret søker om tillatelse til lavflygning innenfor Færder nasjonalpark med begrunnelse om å opprettholde den beredskap og kompetanse som oppdraget krever. Det er nødvendig å øve helikopterbesetningen og politiets mannskaper. Øving foregår blant annet i samarbeid med sivil skipstrafikk i ytre Oslofjord. Kartutsnitt i vedlegg viser ønsket seilingsrute. Ønsket behov er inntil 6 flyvninger i måneden hvor deler av ruten er innenfor grensen til Færder nasjonalpark. Øvelsen vil omfatte tre helikoptre (i særskilt tilfelle 4 helikoptre), i maksimalt en time. Realistiske øvelser i aktuelt farvann under alle lys- og værhold er nødvendig for å opprettholde god beredskap, og kompetanse i kritiske situasjoner.

Forskriftens § 3 pkt. 6.4 a) åpner for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til øving for formål nevnt i pkt. 6.3 a).

I Kongelig resolusjon av 23.08.2013 er det gjort følgende vurdering (utdrag):, *«Miljøverndepartementet viser til et samarbeid mellom Miljøverndepartementet og Forsvarsdepartementet der forholdet mellom verneområder og Forsvarets nødvendige lavtflyging er drøftet. Slik lavtflyging er en viktig samfunnsfunksjon og skjer i relativt lite omfang. Avveiningen mellom vernehensyn og Forsvarets behov for lavtflyging er gjort på bakgrunn av faglige råd fra Norsk institutt for naturforskning (NINA). Ut i fra konklusjonene så langt, tilrår Miljøverndepartementet at Forsvarets nødvendige lavtflyging er tillatt der verneformålet ikke er knyttet til arter som er særlig sårbare i forhold til lavtflyging.»Området er imidlertid av nasjonal viktighet for friluftslivet. I tråd med konklusjonene i samarbeidsgruppen mellom Forsvarsdepartementet og Miljøverndepartementet så langt, anbefaler Miljøverndepartementet at vernet ikke er til hinder for Luftforsvarets nødvendige lavtflyging med jagerfly i perioden 1. oktober til 1. april. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet.»*

Generelle retningslinjer i forvaltningsplanen for Færder nasjonalpark, for § 3, pkt. 6 (motorferdsel) Utdrag:

«Forvaltningsmyndigheten kan sette vilkår for tillatelsen. Aktuelle vilkår er antall turer, trasevalg og tidsrom for når transporten kan skje. Det kan også bli satt krav til samkjøring for flere brukere som har aktivitet i samme området. Et generelt vilkår for alle tillatelser er at transporten blir avgrenset til det som er strengt nødvendig og at det tas hensyn til verneverdier og andre brukere.

Det kan gis flerårige tillatelser, begrenset inntil fire år.

Forvaltningsmyndigheten skal ha oversikt over hvordan tillatelsen blir brukt og det samlede omfanget av motorferdselen i området. Ved tillatelser og dispensasjoner til motorisert ferdsele skal det følge med kjørebok som skal føres for hver enkelt tur.»

ref. § 3, pkt. 6.4 a): Retningslinjer:

All øvelseskjøring som kan legges utenfor nasjonalparken, bør legges utenfor nasjonalparken. Hovedregelen skal være at man gjør seg kjent i området uten bruk a kjøretøy. Ferietid og store utfartshelger bør unngås.

Det er et viktig prinsipp i forvaltningen av verneområder at all øvingsvirksomhet som kan legges utenfor verneområdet skal foregå utenfor vernegrensen. Forvaltningsmyndigheten ser at begrensede muligheter for øvingslokasjoner og øvingsobjekter gjør at det av og til er nødvendig å øve innenfor Færder nasjonalpark.

Søker skriver i sin dokumentasjon om flyvningene: *Oppdragene går normalt på ettermiddag/kveld. Helikoptrene vil fly i relativt tett formasjon. For hver øvelse vil helikoptrene befinne seg innenfor nasjonalparkens ytre grense i maksimalt en time. Helikoptrene vil følge skipenes faste ruter, og operere i umiddelbar nærhet til disse. Luftforsvaret er fleksible på rutevalg og vil i verneperioden til enhver tid unngå områder i sone b- og andre*

geografisk avgrensede områder som nasjonalparkforvalteren vurderer som særlig verneverdige i tråd med verneforskriften.

§ 8 Kunnskapsgrunnlaget

Det framgår av naturmangfoldlovens § 8 at alle vedtak som berører naturmangfoldet skal bygge på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap om naturmangfoldet og virkningen på det. Kunnskap om tiltakets påvirkning på verneverdiene ansees som oppfylt.

§ 9 Føre-var-prinsippet

Viktige holmer for hekkende sjøfugl og kasteplasser for sel blir ivaretatt med særskilte forbud mot ilandstigning i hekke- og yngletida (15. april til og med 15. juli). Disse områdene er også sårbare for lavtflyging, spesielt i hekke- og yngletida, da fugle- og dyrelivet kan bli forstyrret av støyen, og lufttrykket/vinden helikopter forårsaker. Deler av området har også stor betydning for fugl utenom hekketida. Store Færder er et viktig raste- og hekkeområde for sjøfugl, men ikke definert som sone B: område med restriksjoner. Ifølge ornitologer har det etablert seg en fiskemåkekoloni på nordspissen av øya. Fiskemåken er i dag på norsk rødliste (VU). Store Færder og skjærene rundt Store Færder er alle viktige områder for sjøfugl, her hekker både teist, makrellterne og en rekke andre arter. I tillegg er området viktig for sel. Flyvning tett på disse områdene bør unntas i størst mulig grad. Foreslått rute er vist i vedlegg 1 skal følges, og øving Store Færder – Tristein skal søkes unngått, særlig vekt på perioden 15.4-15.7.

§ 10 Økosystemtilnærming og samlet belastning

Fugle- og dyrelivet kan bli forstyrret av støyen og lufttrykket/vinden helikopter forårsaker, og den samlede belastning kan bli stor i sårbare hekke- og yngleperiode. Flyvningen kan også oppleves som en belastning for utøvelse av friluftsliv og oppleves negativt. Det vurderes derfor at helikopterflyging innenfor nasjonalparken skal unngås i ferietid, høytider og helger. Søknaden omfatter at det normalt øves med tre helikoptre per oppdrag. I særskilte tilfeller kan det være behov for å øke til fire. Dette kan eksempelvis være ved opplæring av nye mannskaper. Oppdragene går normalt på ettermiddag/kveld. Helikoptrene vil fly i relativt tett formasjon. Støy forventes derfor ikke spredt ut over et større område. Den omsøkte øvingsaktiviteten til luftforsvaret vil etter vår vurdering ikke gå ut over tålegrensene for samlet belastning, jfr. naturmangfoldlovens § 10, dersom øvingen unngår områder som forvaltningsmyndigheten vurderer som særlig sårbare, i tillegg til at det stilles vilkår om at det ikke skal skje øvelsesflyging i ferietid (20. juni til 20. juli), høytider og helger av hensyn til friluftslivet.

§ 11 Kostnader ved miljøforringelse

Kommer ikke til anvendelse ved de vilkår som settes i saken.

§ 12 Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

Vurderes som ivaretatt ved vilkår satt i vedtaket.

Etter forvaltningsmyndighetens vurdering vil ikke dette tiltaket stride mot vernevedtakets formål jf. § 1, og heller ikke påvirke verneverdiene nevneverdig, forutsatt at gitte vilkår og flyvningsrute følges. For denne typen øvingsaktivitet som gjentar seg, kan det gis flerårige tillatelser begrenset inntil fire år. Forvaltningsmyndigheten forventer årlig rapport for flyvningene.

Konklusjon

Færder nasjonalparkstyre gir Luftforsvaret tillatelse til omsøkt øvelsesflyging under 300 meter i fire år fra 19. mai 2022 til 19. mai 2026, med hjemmel i verneforskriftens § 3, pkt. 6.4.a

Tillatelsen gis på følgende vilkår:

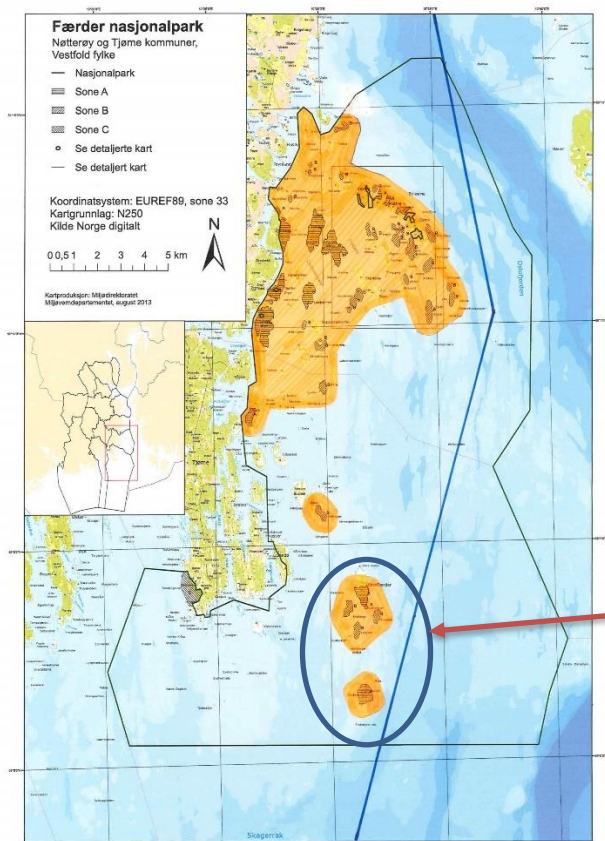
- Øvingsaktiviteten skal størst mulig grad begrenses til områder nord av Store Færder og Tristein, det vil si sydlig avgrensning ved 59 grader, 5 minutter nord

- Øvelse syd av 59 grader, 5 minutter nord, skal kun utføres når det er strengt nødvendig, og kun når strengt nødvendig, operere vest av skipets seilingsled
- Helikopterne skal følge skipenes faste ruter, og operere i umiddelbar nærhet til disse, det vil si at øvelsesflyging under 300 meter kun skal skje i umiddelbar nærhet til området markert med blå strek på vedlagte kart, med begrensninger nevnt i første og andre strekpunkt
- Øvelsesflyging skal maksimalt foregå en time inntil 6 flygninger i måneden
- Det øves med 3 helikoptre pr oppdrag, i særskilte tilfeller kan dette økes til fire
- Øvelsesflyging skjer ikke på høytidsdager, helgedager eller i sommerferien fra 20. juni til 20. juli av hensyn til friluftslivet
- Rapport fra øvelsesflygingen som blir utført – antall turer og tidspunkt – skal sendes Færder nasjonalparkstyre, sfvtpost@statsforvalteren.no innen 31.12 hvert år tillatelsen gjelder (2022-2022). Det skal gjennomføres oppfølgingsmøte i perioden,
- Denne tillatelsen tas med når oppdraget gjennomføres, og legges frem ved evt forespørsel fra SNO

Klageadgang:

Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet. Klagefristen vil være tre uker etter at vedtaket er mottatt. Eventuell klage sendes gjennom nasjonalparkstyret.

Foreslått øvingsrute (følger skipets seilingsled)

Særlige vilkår, se strekpunkt to og tre under vilkår